

Asia: VN/21868/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä muutettavaksi väliaikaisesti tuloverolakia. Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu toteutettaisiin vuosina 2023–2026. Kokeilun tarkoituksena on saada tietoa alueellisen opintolainahyvityksen vaikutuksista esityksen mukaisen kokeilun alueen työvoiman saatavuuteen ja elinvoimaisuuteen. Kokeilu toteutettaisiin Pohjois- ja Itä-Suomessa kokeilun alueella, joka kattaa 25 kuntaa. Kajaanin kaupunki kuuluu kokeilun alueeseen.

Kokeilun ja lainsäädännön valmistelussa on tutkittu erityisesti Norjassa käytössä olevaa alueellista opintolainahyvitysmallia, josta on tehty erillinen esiselvitys. Kokeilua puoltavia keskeisiä seikkoja ovat myönteiset kokemukset Norjan erityistukialueen opintolainahyvityksestä ja opiskelijakyselyistä saadut tulokset, joiden perusteella opiskelijat kokivat Norjan mallin mukaisen alueellisen opintolainahyvityksen kannustavan muuttamaan harvaan asutuille alueille. Esiselvityksen johtopäätösten sekä esiselvityksestä saatujen tietojen ja ehdotusten perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö päätti alueellisen opintolainahyvityksen kokeilun ja kokeilulainsäädännön valmistelun käynnistämisestä.

Esityksen mukaan kokeiluryhmään valituille korkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille, jotka asuvat kokeilun alueella, myönnettäisiin säädettyjen edellytysten täytyessä hakemuksesta alueellinen opintolainahyvitys. Alueellinen opintolainahyvitys voitaisiin myöntää enintään kolmessa erässä, ja se olisi määrältään yhteensä enintään 8 800 euroa, mutta kuitenkin yhteensä enintään 60 prosenttia opintolainansaajan alueelliseen opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon

suorittamislukukauden viimeisen päivän lainamäärästä. Alueellinen opintolainahyvitys olisi saajalleen verovapaata tuloa. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu, jonka tarkoituksena on selvittää, kuinka alueellinen opintolainahyvitys vaikuttaa työvoiman saatavuuteen ja kokeilualueen elinvoimaisuuteen. Tarkoitus on saada tutkittua tietoa erityisesti siitä, onko alueellisesti määräytyvällä opintolainahyvityksellä mahdollista vaikuttaa työvoiman liikkuvuuteen ja saatavuuteen harvaan asutuilla alueilla, joissa on haasteita erityisesti korkeakoulutetun työvoiman saatavuudessa. Kokeilun tavoitteena on edistää harvaan asuttujen alueiden työvoiman saatavuutta ja elinvoimaisuuden kehittymistä. Lausunto annetaan osoitteessa lausuntopalvelu.fi. Lausunnot pyydetään toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 16.9.2022.

Kajaanin kaupunki toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kaupunki pitää alueellisen opintolainahyvityksen kokeilun toteuttamista kannatettavana. Osaavan työvoiman saatavuuden haasteet ovat olleet jo useita vuosia alueen yritystoiminnan kasvun pahimpana esteenä ja julkisella sektorilla sote-alalla ja kuntien opetusalaalla pätevän henkilöstön saatavuuden haasteena. Kainuun ja Ylä-Savon opettajapulasta Oulun yliopisto, Kajaanin kaupunki ja Iisalmen kaupunki ovat tehneet yhteisen selvityksen vuonna 2019, ja ovat yhteistyössä myös vieneet eteenpäin selvityksen jatkotoimenpide-ehdotuksia. Kokeilu tukee selvityksen tavoitteita opettajapulan helpottamiseksi.

Kokeilun vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti leimallisesti korkeakoulututkinnon suorittaneisiin. Kainuussa on jo pitkään ollut haasteita lääkäreiden rekrytoinnissa terveysasemille ja myös keskussairaalaan. Kokeilun toivottuina tuloksina kaupunki odottaa helpotusta lääkäreiden rekrytointiin ja opetusalan ammattilaisten rekrytointiin.

Elinvoimapolitiikan näkökulmasta tavoiteltavaa olisivat erityisesti myönteiset vaikutukset tekniikan ja tietotekniikan korkeakoulututkinnon suorittaneiden rekrytointiin kaupungin teknologiateollisuuteen. Kohderyhmän osalta kaupunki tekee jo nyt yhteistyötä suurimpien teknologiayritysten kanssa lähimpien yliopistojen tekniikan ja luonnontieteiden opiskelijoiden tutustuttamiseksi kajaanilaisten yritysten työ- ja uramahdollisuuksiin. Vastaavaa on tehty jo pidempään Kajaanin Ammattikorkeakoulun alojen opiskelijoiden osalta.

Kaupunki tukee osaajien rekrytointia yrityksiin ja julkissektorille omilla muuttamista ja asettautumista helpottavilla palveluillaan. Kv-palvelujen ulkomaisen työvoiman asettautumispalvelut auttavat myös kotimaisten osaajien muutossa ja asettautumisessa, ja työllisyyspalvelujen puoliso työpaikkapalvelut kaupunkiin muuttavien ammattilaisten puolisojen työ- tai opiskelupaikan etsimisessä. Muuttajapalvelut ovat saatavissa myös verkkopalveluna.

Kajaanin kaupunki katsoo, että mikäli opintolainahyvitysmallin kokeilu saavuttaa sille asetetut tavoitteet, ja malli osoittautuu toimivaksi, niin se tulee viipymättä kokeilun jälkeen vakiinnuttaa osaksi kaikkien alueiden vahvuudet hyödyntävää kansallista kilpailukyky politiikkaa.

2. Lausunnonantajan näkemykset lakiehdotuksista ja säännöskohtaisista perusteluista

-

3. Lausunnonantajan yleiskommentit esityksestä

-

Hämäläinen Risto
Kajaanin kaupunki